

## Državni zbor.

### Gimnazija v Tešinu.

30. novembra in 1. dec. se je obravnavalo edino-le o gimnaziji v Tešinu. Tešin je mesto v Šleziji, kjer so Poljaki vstanovili pred nekaterimi leti srednjo latinsko šolo na svoje stroške. Kakor se nahajajo pri nas Slovencih v tem oziru krivične razmere, tako se godi v Šleziji tudi Čehom in Poljakom. Poljakov in Čehov je v Šleziji več kot polovica vsega prebivalstva; toda Slovani nimajo nobene pravice, pač pa imajo Nemci, katerih je mnogo manj, vse polno ljudskih in srednjih šol. Poljski poslanec Kubik, po svojem poslu mizar, je stavil v porazumljenju z drugimi svojimi rojaki nujni predlog, naj država prevzame na svoje stroške to gimnazijo v Tešinu, za katero morajo vedno zbirati in plačevati Poljaki. Priprosti mož govoril je v poljskem jeziku, ob koncu tudi nekoliko nemško, a pri tem je treskal s svojo pestjo ob mizo, da se mu je svetila v obrazu sveta jeza, katera mu je narekovala besedo. Ob koncu je prosil katoliško ljudsko in kršč. socialno stranko, naj glasujeta za to pravično zahtevo. Z vso nemško jezo se vpirajo temu modremu predlogu Nemci iz Šlezije: Demel, Türk in Menger. Nobenega dokaza niso mogli navesti, iz katerega bi se razvidelo, da je zahteva Poljakov neopravičena. Podpirala sta pa Kubika Poljaka Čech in Sokolovski, Čehi Kurz in Slama, pa poljski socialdemokrat Dascinsky. Poslednji je povedal, da vsi nemški delavci v Šleziji podpirajo to zahtevo Poljakov in da mora sram biti vsacega Nemca, ki bi se temu upiral. Brez števila govornikov se je zglasilo k besedi za predlog in proti njemu, a ko je razgovor trpel že šest ur, se sprejme konec debate (razprave). Izvolila sta se glavna govorila: za predlog Swiezy, profesor veronanstva na gimnaziji v Tešinu — proti pa nek urednik Heeger, tudi iz Šlezije. Na vrsto sta prišla drugi dan 1. decembra. Swiezy je predsednik društva, ki pobira doneske za ono privatno gimnazijo, je torej zmožen, vse razmere razložiti, ki so silile Poljake, vstanoviti ta zavod. Govoril je prav primerno, da mu tudi nasprotniki niso mogli ugovarjati. Sevé: Heeger je nasprotoval. Nekateri govorniki: Javorski, Stojalovski so popravljali ugovore nasprotnikov. Da se sprejme predlog kot nujen, treba dve tretjini vseh navzočih poslancev. Za predlog so glasovali Poljaki, Čehi, Slovenci in socialni demokrati; katol. stranka pa je — zbežala iz zbornice; predlog se ni sprejel.

### Sprava med avstrijskimi narodi.

Ker so Čehi začeli ovirati delovanje državnega zbora z dolgimi govori, so ponudili levičarji roko, naj se napravi mir in vpeljejo redne parlamentarske razprave. V ta namen se je seslo zadnjega novembra 12 desničarjev in 8 levičarjev, ki so se razgovarjali o mogočnosti takega mira. Razgovori se nadaljujejo 2. decembra. Če zahtevajo Nemci, da se vdamo Slovani njihovem »binkostnemu programu«, se pač silno motijo. Po tem programu bi se med drugim moralo podučevati po vseh šolah, ki spadajo pod graško deželno sodišče, izključno v nemškem jeziku, bi se imele po Spodnjem Štajarskem vršiti vse obravnave v nemščini in bi se moralo uradovati pri okrajnih šolskih svetih samo v nemškem jeziku. Kdo se bo pogajal s takimi norci!? Da jih ni sram, kaj takega zahtevati ob koncu 19. stoletja!

### Proračun za l. 1900.

O državnem proračunu je govoril 1. dec. Schönenererjaneec dr. Fochler. Predznil se je, zdaj, ko vlada vse stori, da zatira Slovane, da mora glasovati proti dovolitvi proračuna, ker vlada Nemce — zatira. Takšno zatiranje bi bilo Slovanom kaj prijetno. V ponedeljek je govoril več ur v češkem in tudi nemškem jeziku Čeh Šileni ter pojasnjeval, kako krivično postopa vlada proti Čehom. V torek, 5. dec. govori proti vladi v enakem smislu Čeh Udržal.

### Mirovna pogajanja.

Obstrukcija, katero so začeli v zbornici Čehi z dolgimi govori, je vladi kakor tudi levičarjem prav neprijetna. Radi bi se je znebili. V ta namen se je zbralo 12 voditeljev izmed desnice in 8 levičarjev, ki skušajo najti pot, da se naredi mir med Čehi in Nemci. V te razgovore je posegel tudi zbornični dr. Fuchs sam ter predlagal: naj se izvoli jezikovni odsek 48 udov, ki ima v 6 tednih staviti zbornici primerne predloge. Če se porazumljenje v odseku ne doseže, naj vlada sama izda jezikovni zakon. Danes se pač ne more povedati, se-li sprejme ta Fuchsov predlog. Nasprotujejo mu ne le levičarski Nemci, temveč tudi — vsaj nekateri — Poljaki. Poljakom nikakor ne gre k srcu ta misel, da bi pripoznali Rusinom iste pravice v Galiciji, kakoršne uživajo sami. Slovenci tudi ne moremo samo s tem biti zadovoljni, da le Čehi dobijo svoje narodne pravice; obenem se morajo podeliti tudi nam; sicer bomo na nje čakali morebiti celo bodoče stoletje. »Slovanski kršč. narodni zvezi« je torej predlog dr. Fuchsa prav po volji.

### Nadaljevanje razgovora o drž. proračuna.

Ko je Udržal nehal govoriti, predlaga levica sklep debate. Za predlog so glasovali levičarji in — katoliška ljudska stranka. Z desnico pa socialni demokrati. Desnica je bila v večini 104 proti 95 glasovom. Preden so se glasovi šteli, so Čehi ropotali, da so pokazali, kaj nameravajo, če se njim vzame beseda. Ko se je predlog za sklep razgovora zavrgel, se je ropot takoj spremenil v živahno ploskanje.

### Politični shod pri Sv. Marjeti ob Pesnici.

(Konec.)

Kmetom treba medsebojne ljubezni. Ljubiti se moramo in drug drugemu pomagati. Žid ne pusti na cedilu ponesrečenega žida, vsi mu pomagajo in kmet bi naj pustil kmeta! Združiti se moramo in sicer v kmetijske zadruge. Mešetarstvo mora izginiti. Pridelovalec kmet naj določa ceno pridelkom. Ne strašimo se dela! Naši pradedje so ob času kmečkega punta proti graščakom klicali: Le vkup, le vkup uboga gmajna! Jaz pa kličem: Le vkup, le vkup, ubogi kmetje! Združimo se po vzgledu kmetov na Danskem, katerim se godi dandanes najbolje. V naše kraje bo priromalo blagostanje, Slovenci bomo postali močni v gospodarskem pa tudi v narodnem oziru in naša slov. dežela bo kmalu očiščena tujega plevla.

Ves zbor je navdušeno odobral ta govor. Predsednik društva pa je izrekel željo, naj bi vrli g. Mlakar od sedaj prav mnogokrat nastopil kot govornik na shodih.

Drugi govornik, kapelan Gomilšek, je razpravljal o naši politiki. Vse zadeve, ki se tičejo vladanja naše države, tvorijo našo politiko. Po sedanjih ustavi pomaga ljudstvo cesarju vladati državo. Po postavi jednako-pravnosti imajo v Avstriji vsi narodi enake pravice. Kakšna bi torej morala biti naša politika? Pravična, enaka vsem narodom. Ker je v Avstriji 14 mil. Slovanov in le 8 mil. Nemcev, bi moral biti značaj države v veliko večji meri slovanski, kot je v resnici. Vsi narodi bi morali imeti šole v maternem jeziku, nižje in višje. Kakšna pa je naša politika v resnici? Nemci imajo povsod prvo besedo, imajo največ šol, vse predprave, oni, dasi v veliki manjšini, bi radi zatrli Slovane, posebno še Slovence. Jasna slika krivične naše politike je Južni Štajar, kjer imajo Nemci vse pravice, Slovenci pa le

kega mesta, ter nam želeli prisrčen »Bog Vas ohrani!«. Gospodstva so nam čestitala na znaku izvanredne pohvale, priznanja in sposobnosti od najvišjega vojaškega poveljstva, svetlega cesarja. Cesar vas je odločil, cesar vas čisla, čislamo vas mi in si štejemo v čast, da so nam služili tako priznani vojščaki in vas tem srčneje pozdravljamo, ko odhajate iz naše sredine. Bodite pogumni in zvesti kakor do sedaj, in povsod bodete povzdigovali čast avstrijske armade!

Tako vzpodbujeni ukrcamo se v okoli 130 m. dolgi parobrod avstr. Lloydja z imenom Elektra. Bilo nas je do 630 mož. Odloživši svoje telečake v spodnjih delih ladije, hitimo na krov, da skupno pozdravimo nebrojne čete ljudstva z orjaškim, iz vseh prs donečim živio! hurra nad dušmana —! da tako javno pokažemo svojo narodnost in povemo ljudstvu, da so kot vojaki od svitl. cesarja odločeni za evropejski koncert sinovi Slave, odločni Slovenci, da se hočejo tudi sedaj, kakor vsikdar boriti za blagor habsburške monarhije in za čast narodovo! Gotovo je, da nas ni vlada brez premislekov odločila za krečansko ekspedicijo. Znano ji je, da je ta polk slovenski do zadnjega moža; gotovo se ni pri izbiranju vlada ozirala na narodnost; če bi se uvaževal jezik, gotovo bi propadel polk; odločevale so tukaj edino

le zmožnosti in vojaške kreposti; le-te pa so slovenske vojake, osobito Spodnjestajarce, povzdignile črez vojake, drugih avstrijskih narodnostij. Povdaril je to dejstvo prejšnje leto sam presv. cesar za časa velikih vaj na Ogorskem. Svest si, da bodo ti moške tudi na tujem svojo nalogo častno rešili, dal jim je sedaj priložnost uporabiti svoje moči in ovekovečiti svoje ime na vojnem polju, v navzočnosti vesoljne Evrope.

Na tem najvišjem zaupanju in priznanju zavidalo nam je gotovo mnogo čet izmed ogromne avstrijske vojske; zavidali so častniki našim častnikom, da zapovedujejo tako izbornemu moštvu. Kako bi tudi ne zavidali? Znano je, da v vesoljni zgodovini prav lahko seštejemo slučaje, kdaj in kolikokrat je Avstrija pošiljala svoje peštvo prek državnih mej, v tuje kraje — po morju — na bojno polje. Le redki so ti slučaji; zato so pa tem važnejši za zgodovino avstrijskih čet. Da je bila tudi krečanska ekspedicija za avstrijsko strategiko v obče velikega pomena, ne dvomi nihče, kdor sodi z vojaškega stališča.

Izročili smo se bili valovom okoli četrte ure; gladko je drčala ladija po mehki morski cesti ob obrežju Istrskem. Le tu pa tam jo je zazibal močan val, da se je marsikateri tovariš nehote in proti svoji volji vsedel na celo nepripraven sedež. Taki dogodki povzro-

čili so nam mnogo smeha in dobre volje; dolgo v noč smo tarnali nad svojo nevkretnostjo na brodu, dokler nas ni posilil spanec. Prvokrat na brodu spati! To bodo sanje, mislili smo si; zakaj tako nežno nas je zibala ladija v nočni tihoti, da niti nismo občutili, da spimo na golih deskah. Kako si bomo odpočili na ladiji od preteklega napornega dneva, kako čili bomo, ko nam prisveti prvi-krat zora na ladijo!

Naše nade pa je razdjal pomorski vihar, ki je metal ladijo in z njo vred nas po morju, kakor veter listič po zraku. To nam je bil narobesvet. Zapustile so nas moči, in ležali smo kakor otrovljeni v neki omotici. Nihče se ni upal na krov. Hoteč vstati, padel je nazaj, zgrabivši priroč, spustili so prsti in sključile so se noge, da si se vsedel kot letno dete. Joj! joj! Obupni glasi in klici so se pojavili iz vseh kotov in vseh delov ladije.

In kako bi ne? Ko si se s silo in naporom spravil na krov, videl si cele vrste žrtev pomorske bolezni, ki ni prizanesla nikomur. Bolan je bil želodec, pojemale so telesne moči. Kdo nam bo pomogel in kdo nas zlečil? Narava sama, odgovorili so mornarji. Veter bo v jedni uri do cela potihnil; želodcu pa bo treba postreči s konjakom in dobro pečenko. Rabili smo ta nasvetovani lek; bolezen smo za vedno pregnali in moči